

Hmeljar

GLASILO KMETIJSKEGA KOMBINATA ŽALEC

XXIII

ŽALEC, JUNIJ 1969

ŠTEVILKA 7

»Hmeljar« izdaja delavski svet kombinata. Ureja uredniški odbor: predsednik: Kač Karel; člani: Križnik Veljko, dipl. inž. agr., Žagar Marjan, dipl. inž. agr., Glinšek Slavko, dipl. inž. agr., Kronovšek Ivan. Urednica strokovne priloge Kač Miljeva, dipl. inž. agr. Glavni in odgovorni urednik Vybihal Vili, inž. agr. — Uredništvo je na KK Žalec. — Glasilo izhaja v 4.500 izvodih. Letna naročnina 12. dinarjev. — Tisk in klišejl, »Celjski tisk« Celje.

V Braslovče pridejo gostje iz vseh hmeljskih področij na svetu

7. DAN HMELJARJEV

PROSLAVLJALI GA BOMO 9. AVGUSTA V ŽALCU IN 10. AVGUSTA V BRASLOVČAH. TUDI TO POT STA PRIREDI-
TELJA POSLOVNO ZDRUŽENJE »STYRIA« IN TURISTIČNO DRUŠTVO BRASLOVČE.

Letošnje praznovanje »Dneva hmeljarjev« bo imelo poseben pomen in poudarek, saj pade prav na zaključek XIX. kongresa EHB, ki bo letos v Ljubljani. Na tem kongresu se sestanejo predstavniki skoraj vseh hmeljskih področij, če že ne kot člani, pa kot opazovalci. Vsi udeleženci kongresa si bodo ogledali naše tradicionalno praznovanje in odnesli njega sloves daleč prek meja naše prelepe dežele.

Na nas je, dragi hmeljarji, da napravimo praznovanje tako, kot ga znamo, tako, kot ga še ni bilo. Zato je prav, da pri pripravi in programu samem ne sodelujemo samo Savinčani, marveč tudi hmeljarji sosednjih dolin, organizacij in skupine hmeljarjev. Prijave pošljite na »Styria« Celje.

Mlade hmeljarke in aktivni mladih kmečkih proizvajalcev naj pokažejo, da se pomlajuje in osvešča mladi rod hmeljarjev. Dekleta, kljub temu, da ne morete vse sodelovati pri izboru za hmeljarsko princeso, sešijte hmeljarske mošnje in po možnosti s fanti sodelujte v prikazih in tako doprinesite svoj delež k pestrosti prireditve!

Šest podoborov za organizacijo »Dneva hmeljarjev« skrbi, da bo praznovanje res tako, kakršnega hmeljarji zaslužijo in takšno, da gostu razvedri duh in mu ostane v trajnem spominu. Razveseljivo je, da so poleg že prekaljenih organizatorjev prostovoljni začetniki polni idej.

In kaj naj povem o programu? Tradicionalen bo!

V soboto, 9. avgusta popoldne bo ogled hmeljarskega muzeja in inštituta za hmeljarstvo v Žalcu in ogled doline s terase Hmezad. Možen pa bo tudi ogled doline z letali, ki bodo vzletela z letališča v Levcu.

Ob 20. uri bo proslava v hmeljarskem domu v Žalcu s proglasitvijo hmeljarskega starešine, podelitvijo priznanj zaslužnim hmeljarjem, z izbiro hmeljarske princese in družabnim srečanjem.

V nedeljo pa bo ob 6. uri budnica po dolini. Ob 9.30 bo v Braslovčah promenadni koncert, ob 10. uri pa odhod povorke s starešino in kandidatkami izpred Hmezada v Braslovče. Ob 11. uri pohod skozi trg Braslovče — predaja starešinstva na prireditvenem prostoru. Kosilo bo ob 12. uri za

starešino in kandidatke ob braslovškem jezeru. Sprejem članov evropskega hmeljarskega kongresa bo ob 14. uri na prireditvenem prostoru.

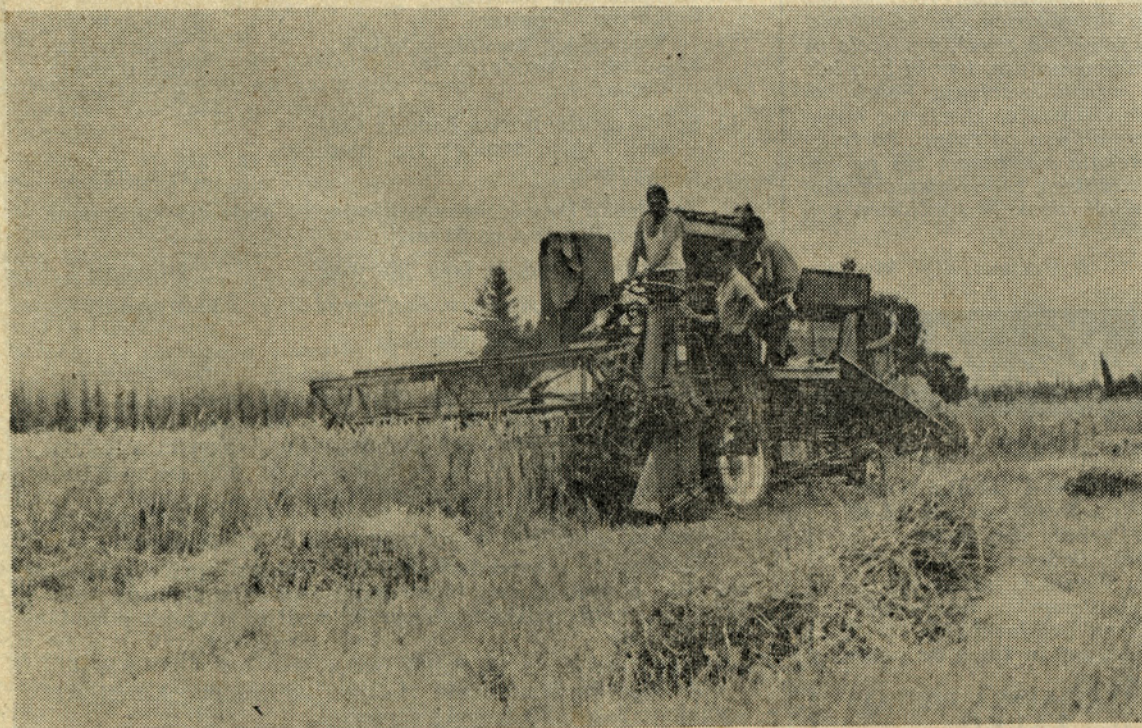
POVORKA S PRIKAZI IZ HMELJARSTVA

bo krenila skozi trg na prireditveni prostor ob 14.30. Sledila bo ocenitev prikazov. Za tem pa bo govor hmeljarskega starešine, proglasitev hmeljarske princese in podelitev nagrad. Najboljši prikaz prejme nagrado 500 din, sledijo še nagrade po 350, 150 din in 3 po 100 dinarjev.

Za konec želim vsem hmeljarjem srečno roko pri pripravi in veselo praznovanje.

Na svidenje v Braslovčah!

Vy

Letošnja žetev je malo bolj pozna, a kaže, da bo dovolj bogata.

BLIŽA SE ŽETEV

Žetev in spravilo pridelka spada v zaključne delovne stopke pri pridelavi žita. V svoji razvojni dobi je žetev prešla več stopenj: od večfazne čez dvofazne, do končne oblike, enofazne žetve. Zadnja ima pred ostalimi velike prednosti iz sledečih vzrokov:

— ročno delo pri enofazni žetvi je zmanjšano na minimum,
— izgube žita so se zelo zmanjšale,

— hitrost spravila je mnogo-krat večja, zato si lahko nadaljnji agrotehnični ukrepi hitro sledijo.

Da bi spoznali vse prednosti enofazne žetve, se moramo spomniti, katere delovne procese vse smo opravljali pred izumitvijo novih, modernih kombajnov.

(nadaljevanje na nasl. strani)

BLIŽA SE ŽETEV

Večfazna žetev je zahtevala mnogo delovne sile: za žetev v večjem pomenu besede, prevoz snopov na gospodarsko dvorišče, sušenje v kozolcih, mlačev in poprej, ko je bilo žito primerno za predelavo ali seme, še odstranjevanje primesti (plev, slame) tj. vetranje. Pri dvofazni žetvi se že uporabljajo snopovozniki in velika mlatilnica.

Enofazni sistem žetve pa pomeni žetev s kombajni. Število teh vsako leto močno narašča, tudi pri nas je prišel 1 kombajn na 200 ha površine pšenice v SFRJ leta 1963.

Glede na prednosti, ki jih kombajn ima, se je proizvodnja žita močno pocenila; z dobro organizacijo žetve pa lahko proizvodne stroške že močno znižamo.

Ker je uporaba kombajna med letom omejena na določeno število dni, predstavljajo vložena sredstva relativno nizko postavko na enoto površine. Da bi se kombajni bolje in dalj časa izkoriščali, težijo konstruktorji k večji univerzalnosti letih. Z izmenjavo in prilagoditvijo nekaterih delov je mogoče tak, sodoben kombajn zelo hitro prilagoditi tudi za žetev ostalih poljščin (koruza, trava, detelja, fižol, ipd.)

S kombajnom opravljamo žetev v eni fazi, zato moramo biti zelo pozorni na pravočasen pričetek. Tam, kjer imamo večje površine žita, moramo pričeti žetev pri nekoliko večji vlažnosti zrna, ker bomo na tak način največji del pridelka spravili ob optimalni vlažnosti. Kombajni bodo pričeli opravljati svoje delo, ko bo žito še imelo ca. 20 % vlage.

Pri lepem vremenu se ta vlaga v zrnu hitro zmanjšuje — celo 3,5 % dnevno. Ker pride pri žetvi presuše pšenice do večjih izgub kot so normalne, moramo težiti k skrajševanju časa žetve. Optimalna vlažnost, kjer so izgube najmanjše, je 15 %. Če je vlaga večja od normalne, se povečajo izgube v mlatilnici kombajna, zmanjšajo pa se izgube na žetveni napravi

(heder); pri manjši vlažnosti pa je obratno, zmanjšujejo se izgube v mlatilnici, progresivno pa se večajo le-te na žetveni napravi. Dosedanje raziskave kažejo, da pada približno 80 % vseh izgub na izgube pri žetveni napravi. Iz tega bi lahko sklepali, da smo vse do sedaj želi že presušeno žito. Seveda na našem področju temu verjetno ni tako (ob normalnih vremenskih pogojih), pač pa to predstavlja veliko nevarnost za žitnico naše širše domovine — Vojvodino. Ker se tudi pri nas dogaja, da žanjemo včasih zelo suho žito, moramo delo kombajna naravnati tako, da te izgube zmanjšamo na minimum: žeti moramo čim nižje, posebno še, če je posevek poлегel. Paziti moramo tudi na optimalno hitrost kombajna, ki mora biti usklajena s propustno močjo bobna in separacijskih naprav. Ta hitrost znaša pri manjših kombajnih do 4 km/h, pri večjih pa do 6 km/h. Če si hočemo zagotoviti tudi dobro kakovost zrnja in delo hitro opraviti, se moramo na žetev tudi primerno pripraviti. Pravilno moramo naregulirati in pripraviti kombajn. Preden gre le-ta na njivo, preizkusimo vse njegove dele in njihovo delovanje. Za takšen orientacijski poskus zmogljivosti in funkcionalnosti kombajna je zelo primerna majhna parcela, kjer lahko preizkusimo delo kombajna z majhno ali veliko obremenitvijo. Pri tem naravnano vse dele: višino vezi, število obratov bobna, višino motorola ipd.

Tudi njiva, kjer bomo z žetvijo pričeli, mora biti v ta namen pripravljena: rob parcele naj bo obkošen (tu se nahajajo še zelena zrna), s parcele pa umaknemo vse, kar bi bilo lahko vzrok kvarjenja kombajna (les, kamenje, žica). Če bomo ukrenili vse potrebno, bo žetev potekala nemoteno, mi pa bomo lahko z zadovoljstvom ugotavljali visok in kvaliteten prihodek.

B. Poljanc, dipl. ing. agr.

KMETIJSKI KOMBINAT ŽALEC

RAZPISUJE

štipendije in učna mesta:

1. Pravna fakulteta	1 štipendija
2. Ekonomska fakulteta
— ekonomska smer	2 štipendiji
3. Biotehniška fakulteta
— živilsko-tehnološki oddelek	1 štipendija
4. Visoka ekonomska komercialna šola Maribor	
I. stopnja — oddelek za bančništvo	1 štipendija
— oddelek za turizem in gostinstvo	1 štipendija
— oddelek za zunanjo trgovino	1 štipendija
II. stopnja — komercialni oddelek	1 štipendija
5. Ekonomska srednja šola Celje	2 štipendiji
6. Gostinski šolski center Ljubljana	
II. stopnja — gostinski tehnik	1 štipendija
— prehrambeni tehnik	1 štipendija
7. Tehniška šola za mesne predelovalce Petrinja	
I. stopnja (I. in II. razred)	
— mesar	1 štipendija
— klobasičar	1 štipendija
II. stopnja (III. in IV. razred)	
— tehnik mesar	1 štipendija
— tehnik klobasičar	2 štipendiji
8. Mlekarski šolski center Kranj	
— mlekar	1 štipendija
9. Šolski center za blagovni promet — prodajalka v delikatesi Hrastnik	1 štipendija
10. Gostinska šola Celje	
— kuhar	3 učna mesta
— natakar	2 učni mesti
11. Živilska šola Maribor	
— klavec — mesar	7 učnih mest
— izdelovalec mesnih izdelkov	4 učna mesta
— sekač — prodajalec	5 učnih mest
— črevar	1 učno mesto
12. Šolski center Borisa Kidriča Celje	
— elektro-ključavničar (za hladilne naprave)	2 učni mesti

Za otroke kooperantov podjetja, ki bodo po končanem šolanju ostali doma na kmetiji:

13. Kmetijska srednja šola Maribor	5 štipendij
14. Šola za kmetovalce v Šentjurju	30 štipendij
15. Kmetijsko-gospodinjstva šola v Šentjurju	20 štipendij

Pogoj za kandidate za štipendije in učna mesta pod št. 7, 8, 9, 10, 11 in 12 za vpis v I. stopnjo je končana osemletka, zadovoljiv rezultat testiranja, fizična in psihična sposobnost, za vpis v II. stopnjo pod št. 6, 7 pa uspešno dokončana poklicna šola ustrezne stroke.

Pri reševanju prošenj se bodo upoštevali kriteriji, ki jih vsebuje pravilnik o izobraževanju in štipendiranju.

K vlogi naj kandidati priložijo končno spričevalo oz. potrdilo o vseh doslej opravljenih izpitih z ocenami, potrdilo o premoženjskem stanju in o višini osebnih dohodkov staršev.

Razpis velja do 15. julija 1969.

Prošnjo in dokumente pošljite na naslov: Kmetijski kombinat Žalec, Kadrovski center.

ŽIVINOZDRAVNIŠKA SLUŽBA

ZIVINOZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA ZA JULIJ

4. VII. OCVIRK Franc, dipl. vet., Vransko, telefon 72-407
6. VII. FLORJANC Julijan, dipl. vet., Braslovče, tel. 72-027
15. VII. LESJAK Milan, dipl. vet., Prebold, tel. 72-201
20. VII. ŠKRIBAR Edvard, dipl. vet., Šempeter tel. 71-080
22. VII. OCVIRK Franc, dipl. vet., Vransko, tel. 72-407
27. VII. ŠKRIBAR Edvard, dipl. vet., Šempeter, tel. 71-080
3. VIII. FLORJANC Julijan, dipl. vet. Braslovče, tel. 72-027

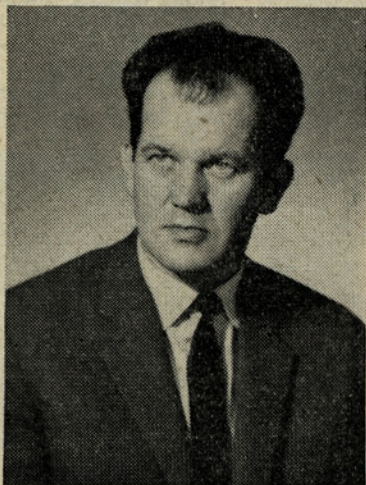
Dežurstvo prične v soboto ob 12. uri in traja do ponedeljka do 7. ure zjutraj.

VETERINARSKA POSTAJA
ŽALEC

V petek, 13. junija 1969 je bil na redni seji DS podjetja s tajnim glasovanjem izvoljen za glavnega direktorja našega podjetja Križnik Veljko, dipl. ing. agr.

Tov. Križnik Veljko je že vrsto let uspešno delal v kmetijstvu Savinjske doline in Celja.

Tudi na novem odgovornem delovnem mestu mu želimo mnogo uspehov!

Delavski svet podjetja je na svoji 3. redni seji dne 13. junija, ki je bila na obratu Mesnine v Celju, sprejel naslednje pomembnejše sklepe:

— Za glavnega direktorja podjetja Kmetijski kombinat Žalec je bil s tajnim glasovanjem izvoljen Križnik Veljko.

— Sprejet in potrjen je gospodarski načrt kombinata in enot za leto 1969, ki predvideva 379.300.366 din celotnega dohodka in 372.801.806 skupnih stroškov.

Pomembnejši izvlečki iz gospodarskega načrta in sklepov DS podjetja bodo objavljeni v naslednji številki Hmeljarja, ker je obseg te številke omejen zaradi tehničnih ovir tiska. Tokrat pa le še nekaj bistvenih povzetrov in sklepov seje DS podjetja.

— Sprejet je bil predračun DE Skupnih služb kombinata z ustreznimi instrumenti in prispevnimi stopnjami DE in obratov za pokritje materialnih stroškov in OD skupnih služb kombinata.

— DS je pooblastil upravni odbor podjetja, da sprejme načrt porabe deviznih sredstev za leto 1969.

— Poleg sprejete poslovne politike je DS podjetja na podlagi 337. a člena Statuta in za izvajanje gospodarskega načrta sprejel še dolgoročne in tekoče ukrepe za znižanje stroškov.

— Glavnemu direktorju se nalaga, da izdela posebno odločbo o odgovornosti posameznih in strokovnih delavcev za stroške poslovanja in pooblastil za odrejanje stroškov, upoštevajoč naslednja načela:

Izvoljen je novi glavni direktor podjetja ter za leto 1969 sprejet gospodarski in investicijski načrt

a) Zadolžitve in odgovornosti vodij osnovnih organizacijskih enot (poslovnih enot, samostojnih poslovalnic) za načrtovano proizvodnjo oz. poslovne dosežke, za neposredne stroške, za splošne stroške in za poslovni uspeh. Prav tako o zaostitvi odgovornosti do naročanja in porabe materialov v okviru načrtovanih količin. Za povečano porabo izven načrtov in izven domačih skladišč morajo odgovorni iskati soglasje nadrejenih.

Tako odgovornost in zadolžitve naj se izvedejo od direktorjev centrov, upravnikov obratov in DE pa vse do posameznih vodij poslovnih in drugih enot in komercialne službe, ki je odgovorna za preskrbo z materiali in prodajo proizvodov.

b) Za vodstvene in strokovne delavce, ki s svojim delom lahko odločilno vplivajo na poslovni uspeh enot ali podjetja, je treba vpeljati sistem premiranja na izboljšane poslovne dosežke v primerjavi z načrtovanimi ali doseženimi v preteklem letu.

Opredeljena odgovornost in pooblastila so tudi osnova za premiranje pooblaščenih odgovornih delavcev za letne poslovne dosežke (premijske za prihranek fiksnih stroškov, premije za povečani poslovni uspeh).

Tam, kjer ni mogoče natančno ugotoviti osnov in meril za premije, naj se posebno uspešni strokovni delavci nagrajujejo z občasnimi nagradami (ko se pokaže učinek posla, za katerega se nagrajujejo).

Uvesti je treba tudi delitev dela dobička, namenjenega za osebne dohodka v PE skladno z njenim doseženim poslovnim uspehom. S tem se uresničuje načelo, da delavcem PE, ki so s svojim uspešnim poslovanjem več prispevali k ustvarjenemu dobičku DE, pripada sorazmerno del OD iz dobička, ki so ga oni ustvarili.

Na ustrezen način je treba zagotoviti udeležbo tudi kmetom kooperantom v delitvi dobička v DE Kooperacija.

— S sprejetim gospodarskim načrtom podjetja je treba uskladiti gospodarske načrte DE do 30. 6. 1969.

Z navedenimi izvlečki smo tokrat objavili le nekaj pomembnejših dolgoročnih ukrepov za izvajanje gospodarskega načrta podjetja, ki jih je sprejel DS podjetja.

Iz vseh navedenih in predvidenih sklepov — ukrepov DSP sledi, da se zaostruje osebna odgovornost vodilnih in odgovornih delavcev, terja še večjo prizadevnost in povečano delovno disciplino od slehernega delavca v podjetju.

— Sprejet je bil investicijski plan kombinata za leto 1969 v višini 24.245.450 din.

V zvezi z investicijskim planom je bilo sprejetih še vrsto drugih sklepov o obveznostih — financiranju, anuitetah, posojilih, vročitvah, pooblastilih, nakupih, o dokončnem financiranju elektronskega računalnika, o nakupu zemljišča za novo samopostrežno restavracijo v Celju in o investicijah, ki še niso bile zajete v planu, se pa bodo v letošnjem letu izvajale.

— DSP je sklenil, da se neobvezni rezervni sklad izločen po zaključnem računu 1968 prenese 85 % za poslovni sklad, 15 % za sklad skupne porabe.

— Sprejet je bil tudi sklep — dovoljenje, da se podjetje zadolži:

a) Za kredit za obratna sredstva v višini 45.000.000 din;

b) Za kredite v višini, ki so potrebni za uresničitev sprejete investicijskega programa za leto 1969 po pogojih, ki jih je mogoče doseči.

— Sprejet je bil program izobraževanja za leto 1969.

— Sprejet je bil program virov in porabe sklada skupne porabe v višini 422.954 din.

— Delavski svet je dopolnil sklep UO, s katerim se ureja regresiranje dopustov delavcem in kooperantom kombinata kot sledi:

Delavci in kmetje kooperanti imajo pravico koristiti regrese za dopuste tudi izven domov, ki so bili v sklepu UO določeni — (t.j. v počitniških domovih in hotelih v Jugoslaviji).

Pravica do regresa v tujih domovih se nudi upravičencem, ki letujejo samo v eni ustanovi in to najmanj 5 dni.

Vse ostale osnove in dokumentacije ostanejo v veljavi kot je v sklepu Upravnega odbora podjetja.

Regresi v tujih domovih se lahko uveljavijo samo z uradnim potrdilom kombinata (DE), ki ga izda finančna služba DE. Plačilo regresov pa se vrši virmansko po dospelju računa od ustanove — podjetja, kjer je delavec letoval.

— Sprejet je bil pravilnik o kreditiranju stanovanjske izgradnje in dodeljevanju stanovanj (prvi del), z dopolnitvami, ki so jih dali sveti DE.

— Sprejeta je bila dopolnitev pravilnika o odgovornosti delavcev v delovni skupnosti (disciplinski pravilnik).

(Ob sprejetju navedene dopolnitve kaže predvsem resno opozoriti vse voznike motornih vozil in traktoriste ter vodje avto in strojnih parkov).

— Sprejeta je bila tudi dopolnitev 3 člena statuta, ki se nanaša na poslovni predmet. Vnešena dopolnitev se nanaša na prodajo goriv in opravljanje hladilnih in skladiščnih uslug.

— V Kadrovskem centru se odpre še eno delovno mesto varnostnega referenta z naslednjim področjem dela:

a) operativne in tehnične naloge področja protipožarnega varstva pri delu;

b) operativne in tehnične naloge s področja varstva pri delu.

— Potrdi se sklep SDE službe kombinata, da se ukine delovno mesto voznika osebnega avtomobila v sekretariatu skup. služb pri Komercialnem centru v PE Transport.

F. Ivančič

PO SVETU

WASHINGTON — Ameriški znanstveniki vojnega inštituta so iznašli cepivo proti hrbteničnemu meningitisu. To cepivo je velikega pomena za ves svet, posebej pa še za Afriko, kjer prihaja do epidemij te bolezni. Cepivo je učinkovito, če ga

vbrizgamo pred obolenjem. Cepivo še preizkušajo.

ZADAR — Najnovejša, sicer še nepotrjena vest: »V tovarni šivalnih strojev Bagat proučujejo možnost za montažo japonskih avtomobilov Toyato.

MNOGOBOJ TRAKTORISTOV

POMERILI SE BODO POKLICNI TRAKTORISTI
IN KOOPERANTI

Društvo ljudske tehnike pri KK Žalec bo tudi letos organiziralo izbirno tekmovanje traktoristov, ki bo v programu praznovanja Dneva hmeljarjev.

Zbirno tekmovanje traktoristov bo 9. avgusta v popoldanskih urah na najprimernejši parceli v bližini Žalca. Tekmovalo se bo v treh disciplinah: kvalitetnem oranju, spretnostni vožnji in teoretičnem znanju iz motoroznanstva, agrotehnike in prometno-varnostnih predpisov. Tekmovanje bo izvedeno v skupini najboljših poklicnih traktoristov in skupini traktoristov iz vrst kooperantov. Prvih pet plasiranih v vsaki skupini bo v Braslovčah lepo nagradjenih.

Prvi trije iz obeh skupin se bodo 16. in 17. avgusta udeležili XIII. republiškega tekmovanja traktoristov, ki bo v Kranju v času gorenjskega sejma. Tudi na tem tekmovanju bo v letošnjem letu novost. V uradni postavi bo nastopila skupina traktoristov — zasebnih kmetov. Za udeležbo pa morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

1. da niso mlajši od 18 let,
2. da tekmujejo z lastnimi traktorji,
3. da ekipo prav tako sestavljajo trije tekmovalci enega področja.

Pravico prijave teh skupin imajo društva LT.

Tekmovanje in kmetijska manifestacija se bosta odvijali po programu:

SOBOTA 16. 8. 1969

- ob 15. uri sestanek s tekmovalci in žrebanje startnih števil
- ob 16. uri tekmovanje v spretnostni vožnji
- od 16.—19. ure demonstracije kmetijske mehanizacije
- ob 17. uri strokovno posvetovanje
- ob 20. uri tekmovanje v teoriji — test

NEDELJA 17. 8. 1969

- od 8. do 14. ure tekmovanje v oranju
- od 9. do 14. ure demonstracije kmetijske mehanizacije
- ob 16. uri razglasitev rezultatov in podelitev nagrad
- ob 17. uri zaključek tekmovanja

Organizator je določil nagrade: I. mesto 2.000 din, II. mesto 1.500 din, III. mesto 1.200 din, IV. mesto 1.000 din in V. mesto 800 din.

Častne nagrade (pokali, plakete) so iste kot lansko leto. Nagrade za mlajše traktoriste — zasebne kmete bodo določene pozneje.

Omeniti moramo tudi, da bo v letošnjem letu pri Beogradu svetovno prvenstvo traktoristov.

Tega tekmovanja se bo udeležil tudi najboljši jugoslovanski traktorist tov. LOČIČNIK Ivan — traktorist pri PE Kmetijstvo II. — Sempeter, ki je dvakrat častno branil naslov državnega prvaka. Tov. LOČIČNIK je bil 4-krat republiški prvak, dvakrat je zasedel drugo in enkrat tretje republiško mesto.

Želimo, da bo v bodoče v vrstah traktoristov in zasebnikov čim več »Ločičnikov«.

Odbor LT pri KK Žalec

Obvestilo

Ta številka glasila Hmeljar je izšla okrnjena zaradi obnove in vzdrževalnih del v tiskarni.

Uredništvo

OGLAS

NUJNO PRODAM 5-tonski
vprežni voz z gumami
za 1.300 din.

Trglav Jože, Breg 20
Polzela

~~~~~  
**KOOPERANTI-HMELJARJI**  
**PRESKRIBITE SI**  
**PRAVOČASNO OBIRALCE**  
~~~~~

Kmetijski kombinat Žalec
razpisuje naslednje

JAVNE DRAŽBE

1. **Počitniške hišice na Pohorju** ob Planinskem domu Planika. Dražba bo dne 14. 7. 1969 ob 8. uri, na upravi Kmetijskega kombinata Žalec soba št. 21/II. v Žalcu.

Izklicna cena je 3.300,00 din.

2. **Stanovanjske hiše št. 228 Vojnik**, katera stoji na parceli št. 10 in 11 k. o. Vojnik okolica z funkcionalnim zemljiščem in dovozno potjo, katera gre po parc. št. 28, 29/1 in 17 k. o. Vojnik okolica.

Dražba bo dne 15. 6. 1969 ob 8. uri v pisarni Kmetijskega kombinata Žalec v Celju, Miklošičeva cesta 7.

Izklicna cena je za hišo, svinjak, vodnjak in ograjo 16.274,00 din, a za funkcionalno zemljišče in dovozno pot pa 5,00 din za m².

3. **Pritlično zidana zgradba**, svoj čas mlin zidan delno iz kamnja delno iz opeke na parc. št. 18 k. o. Gorica in funkcionalno zemljišče v približni izmeri 800 m².

Dražba bo 15. 7. 1969 ob 8. uri v pisarni Kmetijskega kombinata Žalec, soba št. 21/II. v Žalcu.

Izklicna cena je 30.000,00 din.

4. **Zemljiške parcele**, ki so pisane v vl. št. 431 in 218 k. o. Podvrh, in sicer parc. št. 1107/1 njiva v izmeri 3122 m², 1113/2, travnik v izmeri 2949 m², 1106 pašnik v izmeri 1392 m², 1105 pašnik v izmeri 4158 m².

Dražba bo 14. 7. 1969 ob 7. uri v pisarni Kmetijskega kombinata Žalec, soba št. 21/II. v Žalcu.

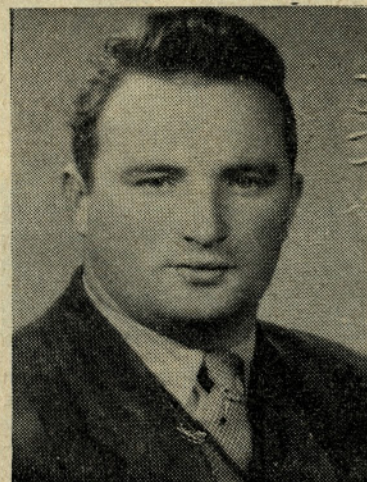
Izklicna cena je 0,90 din za m².

Zdražitelji morajo najvišji ponudek plačati do 31. 7. 1969. Podrobnejše informacije lahko dobijo zainteresirani na upravi KK Žalec, soba št. 21/II. v Žalcu.

Za vse objekte sprejemamo predhodne pismene ponudbe.

IVANU V SLOVO

Nemi smo ostrmeli, ko smo zvedeli, da mu je nit življenja prekinila smrt. V četrtek, dne 5. 6. 1969 ob 13. uri je v Latkovi vasi skoraj iz neznanega razloga zapeljal s ceste in se pri tem smrtno ponesrečil naš najboljši sodelavec Ivan Gregl, vodja skladišča v Taboru. Bil je dober trgovec, človek in komunist. Neprekosljiv je bil v svojem poklicu. Poleg tega, da je bil zelo bolan in je težko delal, je bil do

vsakega dober in ustrežljiv, da ga ni bilo med nami, ki smo ga poznali, ki bi lahko zadržal solzo resnične žalosti.

Z njim smo izgubili nenadomestljivega človeka. Še enkrat mu hvala za vse, kar je dobrega storil za kraj in za vsakega v Taboru.

Naj mu bo lahka zemlja na domačem pokopališču!

F. U.

KADROVSKI CENTER KMETIJSKEGA KOMBINATA ŽALEC OBJAVLJA PROSTA DELOVNA MESTA

za DE Sadna hladilnica:

1. VODJA SKLADIŠČA (delovodja), pogoji: SSI — kmetijski tehnik, 2 leti praksa v sadjarstvu ali skladiščnem poslovanju. Nastop službe 1. 9. 1969.
 2. VODJA STROJNICE, pogoji: SSI ali VK — strojni tehnik ali mojster (poklicna šola elektro-ključavničarske smeri), 4 leta prakse pri vzdrževanju strojnih naprav. Nastop službe 1. 8. 1969.
 3. STROJNI ELEKTRIČAR, pogoji: KV električar ali ključavničar, 2 leti prakse pri vzdrževanju strojnih naprav. Nastop službe 1. 8. 1969.
 4. VOZNIK VILIČARJA, pogoji: Osnovna šola, traktorski izpit »F« kategorije, poseben izpit za viličarja, 2 leti praktičnega dela s traktorjem ali viličarjem. Nastop službe 1. 9. 1969.
 5. DVA SKLADIŠČNA DELAVCA, pogoji: osemletka, interna KV, telesno in fizično zdrav, starost 20—30 let. Nastop službe 5. 9. 1969.
 6. REFERENT ZA EKONOMSKE POSLE, pogoji: SSI — ekonomski tehnik, 2 leti prakse v knjigovodstvu stroškov in planiranja. Nastop službe 1. 8. 1969.
 7. DVA SEZONSKA VOZNIKA VILIČARJA, pogoji: Enaki kot pod številka 4. Nastop službe 5. 9. 1969.
 8. 12 SEZONSKIH DELAVCEV ZA SORTIRANJE SADJA, pogoji: 6 razredov osnovne šole, telesno zdrav. Nastop službe januar 1970.
- Prošnje z dokazili o izobrazbi in praksi za sprejem na razpisana delovna mesta sprejema kadrovski center do 20. julija 1969.

Lojze ČETINA dipl. kmet. inž.

Racionalno koriščenje strojev za obiranje hmelja

(Predavanje na seminarju za hmeljarske strokovnjake v Žalcu 1969)

Na naših seminarjih smo večkrat govorili o strojnem obiranju hmelja:

— leta 1964: O strojnem obiranju hmelja pri nas;

— leta 1965: Meritve časa in vpliv organizacije dela na stroške obiranja;

— leta 1966: Uporaba nomogramov za vsklajevanje delovnih faz pri strojnem obiranju hmelja.

Letos pa želim razmotriti stroške obiranja glede na bolj ali manj racionalno organizirano strojno obiranje. Predvsem želim proučiti vpliv nekaterih dejavnikov, oziroma pogojev na stroške obiranja:

— trajanje obiranja na dan (ur/dan);
— trajanje obiranja v sezoni (dni/sezono);

— delovni postopek nakladanja in prevoza;

— kapaciteta (storilnost) stroja (kg/uro).

Vpliv navedenih dejavnikov na stroške obiranja bom poskušal prikazati s pomočjo t. im. *horizontalne kalkulacije*. Zaradi boljše preglednosti bomo elemente kalkulacije združili v večje stroškovne skupine.

Za osnovo smo vzeli kalkulacijo, ki smo jo izdelali na Inštitutu za hmeljarstvo novembra 1968. Stroške smo grupirali v naslednje skupine:

— *stalni stroški*, ki nastajajo ne glede na to, če stroj dela ali ne (din/leto);

— *odvisni stroški*, ki nastajajo takoj, ko stroj teče neglede na to, koliko hmelja nabere — stroški na uro obratovanja (din/uro);

— *odvisni stroški*, ki so odvisni od količine nabranega hmelja (din/kg)

Med stalne stroške prištevamo amortizacijo, investicijsko vzdrževanje, zavarovanje osnovnih sredstev (obiralni stroj, lopa, transformator) ter obresti. Za obiralni stroj Jugo-Bruff znašajo *stalni stroški* (F1) 73.547 N-din.

Stroški za električno energijo in material znašajo (M) 8,15 N din/uro

Stroške za traktorske usluge (T) smo izračunali:

a) za star postopek nakladanja in slabo organizacijo dela (T1), kjer hmeljne rastline nakladajo s pomočjo stolpa, vsak traktor pa pelje le po eno prikolico z le 50 rastlinami. V tem primeru je pri povprečni oddaljenosti hmeljišča od stroja 1500 m in hitrost 10 km/h potrebno 6 traktorjev za nakladanje in prevoz. *Stroški traktorskih uslug* (T1) pa znašajo 156,00 N-din.

b) Star postopek nakladanja s pomočjo stolpa, vsak traktor pa pelje po eno prikolico s 100 rastlinami. V tem primeru so pod enakimi pogoji kot zgoraj potrebni

4 traktorji. *Stroški* (T2) pa so 104,00 N-din na uro.

c) Nov postopek, pri katerem rastline trgamo in zato ni potreben stolp, traktor pa vozi dve prikolici po 100 rastlin. V tem primeru sta potrebna le 2 traktorja, *stroški* (T3) pa znašajo le 52,00 N-din/uro

Kot osnovo za osebni dohodek smo vzeli, da je potrebno za delo pri stroju in za nakladanje 24 delavcev. *Osebni dohodek* (OD) znaša $24 \times 5,70$

136,80 N-din/uro

Med odvisne stroške, ki so odvisni od količine nabranega hmelja, smo prišteli vrednost odpadka, ki nastane pri strojnem obiranju. Vrednotenje odpadka je precej težavno. Na podlagi opravljenih poskusov ocenjujemo, da je na vsak kilogram nabranega hmelja 0,10 do 0,12 kg odpadka. Vrednost odpadka smo izračunali tako, da smo od povprečne prodajne cene 20,00 N-din/kg odšteli 8 N-din variabilnih stroškov. Razlika je potem delež fiksnih stroškov in akumulacija in znaša 12 N-din/kg odpadka. Na kilogram nabranega hmelja (v) pa je $(0,12 \times 12 \text{ N-din})$

1,44 N-din/kg

Da bi lahko izračunali stroške obiranja na kilogram hmelja in zasledovali, kako trajanje obiranja in storilnost stroja vplivata na stroške, potrebujemo še naslednje podatke:

— koliko ur dela stroj na dan

— koliko dni v sezoni

— kakšna je storilnost stroja.

Obiralni stroji so zelo različno izkoriščeni. Na nekaterih obratih delajo s stroji samo eno izmen (t) po 12 ur na dan, na večini obratov pa delajo dan in noč

tj. 24 ur na dan. Le na ta način je stroj polno izkoriščen.

Pozneje bomo izračunali, kako to vpliva na stroške obiranja.

Kako je stroj izkoriščen je odvisno od števila dni obiranja (d) v sezoni. V praksi najdemo primere, ko stroj dela le 10 dni v sezoni. To je kratek čas obiranja. Normalno obiramo pri nas 15 dni v sezoni. V skrajni sili strojno obiranje podaljšamo do 18 dni, kar pri naši sorti že lahko vpliva na povečanje odpadka. Po naših izkušnjah se zrel hmelj bolj drobi, zato je odpadek večji. S kombinacijo rane in druge nekoliko kasnejše sorte bi lahko podaljšali sezono obiranja po naši oceni do 23 dni v sezoni. Trajanje obiranja ima velik vpliv na stroške obiranja, kot bomo videli kasneje, ker zmanjšuje stalne stroške na enoto pridelka.

Storilnost (kapaciteta) obiralnega stroja (k) ima velik vpliv na stroške obiranja. Mi jo izražamo v kilogramih nabranega hmelja (preračunanega na posušen hmelj) na uro skupnega časa (efektivni čas in zastoji). Po naših ugotovitvah storilnost obiralnih strojev zelo niha in se giblje pri tipu Jugo-Bruff od 60 do 140 kg/uro. Da bi si lažje predstavljali, kaj to pomeni, dajem v tabeli 1 prikaz, kakšna mora biti trenutna storilnost stroja, da lahko dosežemo zgoraj navedeno povprečno storilnost v primeru, da znaša efektivni čas 68% (optimalno), oz. 60% od skupnega časa. Storilnost stroja v izmeni je izražena v normalnih hmeljskih koših (po 30 kg svežega hmelja) na izmeno. Trenutno storilnost izražamo s časom, ki je potreben, da je eden od obeh košev, v katere pada hmelj, poln.

Tabela 1

Storilnost obiralnega stroja Jugo-Bruff

Nabran hmelj v izmeni košev/12 ur	Čas min/I koš		Storilnost preračunana v kg suhega hmelja na uro
	pri efekt. čas je 68 %	efekt. čas je 60 %	
100	9,8	8,6	57
150	6,5	5,75	85
200	4,9	4,3	114
220	4,45	3,9	125
250	3,9	3,45	142

Tako imamo vse potrebne podatke, da lahko izračunamo stroške obiranja:

— Stalni stroški na leto:

— Čas obiranja na dan:

F1 = 73.547 N-din

t₁ = 24 ur/dan

t₂ = 10 ur/dan

t₃ = 16 ur/dan

— Čas obiranja v sezoni:

$d_1 = 14$ dni/sezoni
 $d_2 = 10$ dni/sezoni
 $d_3 = 18$ dni/sezoni
 $d_4 = 23$ dni/sezoni

— Stroški za energijo in material

$M = 8,15$ N-din/uro

— Stroški traktorskih uslug

$T_1 = 156$ N-din/uro

$T_2 = 104$ N-din/uro

$T_3 = 52$ N-din/uro

$OD = 136$ N-din/uro

$v = 1,44$ N-din/kg

— Osebni dohodek

$k_1 = 125$ kg/uro

— Vrednost odpadka

$k_2 = 85$ kg/uro

— Storilnost stroja

$k_3 = 140$ kg/uro

Za prikazovanje, kako vplivajo poedini dejavniki na stroške obiranja, je horizontalna oblika kalkulacije najprimernejša. Zato sem se odločil za to obliko kalkulacije. Horizontalna kalkulacija za strojno obiranje, ki jo uporabljam izgleda takole:

$$\text{Stroški obiranja (din/kg)} = \frac{\frac{t \cdot d}{Fl} + M + T + OD}{k} + v$$

V to kalkulacijo bomo glede na primere vstavljali različne podatke in dobili za vsak zaželen primer stroške obiranja. Potem pa bomo primerjali, kako vpliva določen dejavnik na stroške obiranja.

1. primer: običajni pogoji

— letna amortizacija osnovnih sredstev 10 %

$Fl = 73.547$ N-din/leto

— stroj dela noč in dan

$t = 24$ ur/dan

— stroj obira v sezoni 14 dni

$d = 14$ dni/sezoni

— material in energija

$M = 8,15$ din/uro

— nakladanje s stolpom, prevoz 1 prikolica

$T = 104$ din/uro

— 100 rastlin

$OD = 136,8$ din/uro

— osebni dohodek

$v = 1,44$ din/kg

— vrednost odpadka

$k = 125$ kg/uro

— storilnost stroja

$$\text{Str. (din/kg)} = \frac{\frac{73547}{24 \cdot 14} + 8,15 + 104 + 136,8}{125} + 1,44 = 5,18 \text{ din/kg}$$

Stroški strojnega obiranja znašajo v 1. primeru torej 5,18 din/kg posušenega hmelja, tj. nakaj manj, kot so stroški ročnega obiranja hmelja, ki znašajo 5,66 din/kg.

2. primer: Vsi pogoji so enaki kot v prvem primeru, razen čas obiranja dnevno. Obiralni stroj dela samo podnevi npr. 10 ur na dan, oziroma 140 ur na leto. Poglejmo, kako ta slaba izkoriščenost stroja povečuje stroške obiranja. V obrazec horizontalne kalkulacije vnesemo spremenjen podatek $t = 10$ ur/dan.

$$\text{Str. (din/kg)} = \frac{\frac{73547}{10 \cdot 14} + 8,15 + 104 + 136,8}{125} + 1,44 = 7,63 \text{ din/kg}$$

tj. 2,45 din več kot v prvem primeru. Če obiramo dnevno po 16 ur (2 izmeni po 8 ur) bi znašali stroški obiranja 6,05 din/kg ali 0,87 dinarjev več kot v 1. primeru. Vidimo torej, da ima čas obiranja na dan velik vpliv na stroške obiranja.

3. primer: V kalkulaciji spreminjamo število dni obiranja v sezoni. Zasledujemo torej, kako vpliva dolžina sezone obiranja na stroške obiranja. Čim več dni obiramo, tem manjši so stroški. Najprej pogledjmo stroške obiranja, če obiramo krajši čas npr. le 10 dni v sezoni. Vsi ostali pogoji so enaki kot v prvem primeru, spremenjeni se le $d = 10$

$$\text{Str. (din/kg)} = \frac{\frac{73547}{24 \cdot 10} + 8,15 + 104 + 136,8}{125} + 1,44 = 5,87 \text{ din/kg}$$

to je za 0,69 din več kot v 1. primeru.

Če podaljšamo čas obiranja na 18 dni v sezoni, se zmanjšajo stroški na 4,79 din/kg in so za 0,39 din manjši kot v 1. primeru.

Podaljševanje časa obiranja v sezoni je pomembno za znižanje stroškov proizvodnje. Če bi gojili poleg savinjskega goldinga še eno kasnejšo sorto (križanec 17/126 je npr. za 4 dni kasnejši), bi lahko podaljšali sezono obiranja do 23 dni. V tem primeru bi zmanjšali stroške obiranja na 4,50 din/kg tj. za 0,68 dinarjev.

4. primer: Vsi pogoji so enaki kot v prvem primeru, le da prikolice niso polne. Nakladajo npr. le po 50, namesto po 100 rastlin, kar podražuje prevoz. Stroški traktorskih uslug (T) se povečajo od 104 din/uro na 156 din/uro. Naša kalkulacija za ta primer izgleda takole:

$$\text{Str. (din/kg)} = \frac{\frac{73547}{24 \cdot 14} + 8,15 + 156 + 136,8}{125} + 1,44 = 5,60 \text{ din/kg}$$

NEKAJ ZGODOVINE

Janko PETRIČEK,
 dipl. ing. kemije

Z razvojem hmeljarstva je tudi tehnologija obiranja, sušenja, preparacije in pakiranja postopoma napredovala. Prve pomembne izboljšave pred prvo svetovno vojno so bile pri sušenju hmelja.

Prvotno so sušili hmelj na tako imenovanih lesah, ki so imele v lesenem okvirju kot nosilno (sušilno) ploskev trstiko ali žično mrežo, kamor so nasipali približno 5 cm visok sloj sveže obranega hmelja. Lese s hmeljem so postavili drugo vrh druge v toplo zakurjene sobe pri deloma odprtih oknih zaradi odvajanja zraka na prosto. Kot izvor toplote so uporabljali male železne peči »gašperčke«, ki so bili tudi večkrat povod požarom. Razumljivo je, da je bilo tako sušenje v termičnem in aerodinamičnem oziru skrajno nezadovoljivo, ker ni bilo enakomernega pretoka in kroženja toplega zraka. Nastale so stagnacije zračnih tokov in lokalna pregretja. Slaba stran takega sušenja so bile: majhna zmogljivost, pokvarjena barva in neenakomerno posušen hmelj.

Zaradi vedno večje proizvodnje hmelja in večjih zahtev kupcev po dobri in enakomerni kvaliteti, ta način sušenja ni več zadostal. Zato je bilo nujno začeti z novim sistemom sušenja, ki so ga malo pred tem uvedli na Češkem, ker so začeli uporabljati gravitačne sušilnice s tremi etažami in obročnimi lesami z lesenim ali kovinskim okvirjem in žičnimi mrežami. Izvor toplote je bila zidana peč na trdo gorivo, od koder so bili speljani dimni plini po več horizontalnih ceveh (pod majhnim nagibom) v dimnik. Zunanji zrak je vstopal skozi jaške pod dimne cevi, se na teh ogrel in z lastnim vzgonom prehajal skozi vse tri etaže po sličnem principu kot danes v gravitacijskih sušilnicah. Ta tip sušilnic, Linhartovega sistema je bil deloma v uporabi do prve svetovne vojne. Žal ni več mogoče izslediti dokumentacije oz. zapiskov, iz katerih bi bilo razvidno, kateri hmeljarji so si postavili Linhartove sušilnice, ki so takrat pomenile znaten napredek pri sušenju hmelja.

Kakšen je bil razvoj tehnologije sušenja hmelja v Savinjski dolini smo tako, kakor glede žičnic, dobili podatke iz zapisnikov in biografije lastnika strojno ključavničarskega podjetja, g. Josipa Lorberja v Žalcu. Imenovani je s podjetnostjo in neverjetno ambicijo zastavil vse sile za izboljšanje sušilnih naprav za hmelj. Iz njegove lastnoročne pisane biografije dobimo vpogled, s kakšnimi težavami se je boril, da bi uvedel boljši način sušenja.

Podjetnik Josip Lorber je zgradil svoje delavnice v Žalcu, kjer danes obratuje podjetje FERRALIT. Josip Lorber je prišel v Žalec leta 1877, kot mlad mojster z namenom, da se osamosvoji in uredi majhen obrat za potrebe širše okolice Žalca in Savinjske doline. Bil je izredno razgledan in tehnično napredno misleč mož, ki je z neuklonljivo voljo premagal marsikateri neuspeh. Mimogrede povedano, da so v teh delavnicah izdelovali naprave za streljanje proti toči.

V letu 1902 je poslala firma J. Linhart iz Rakonice na Češkem v Žalec novo patentirano sušilnico za hmelj. Zastopstvo za prodajo teh sušilnic je prevzel Karel Janič iz Žalca. Lorber je nameraval vključiti v svoj proizvodni program tudi sušilnice za hmelj. Linhartove sušilnice ni smel prevzeti, zaradi patenta. Leto pozneje tj. 1903, pa je poslala neka druga firma iz Usteka na Češkem patentirano hmeljsko sušilnico drugačnega sistema kot Linhartova. Imena te firme ni mogoče ugotoviti. Lorberjevi zapiski navajajo, da je zastopnik te firme Hahn ponudil Lorberju naj prevzame izdelavo 40

O SUŠENJU HMELJA

sušilnic ter mu izročil tudi načrte. Žal danes ni več možno ugotoviti, kakšna je bila razlika v konstrukciji med Linhartovo in Hahnovo sušilnico. Vemo samo toliko, da so bile peči pri obeh zidane in opremljene z več dimnimi cevmi direktno iz ostenja peči.

Podjetje Lorber je izdelovalo za Hahnovo sušilnico vse kovinske dele po načrtih. Vsa druga dela kot obzidanje peči, montažo kovinskih delov, pa je napravil Hahn s svojimi delavci, pravočasno do obiranja. Za sušilnice je tudi garantiral. Med sušenjem pa se je izkazalo, da sušilnice ne odgovarjajo niti funkcionalno in da je tudi ročno upravljanje silno neprikladno. Razumljivo je, da so bili hmeljarji zaradi neuspeha in ogromne škode silno razburjeni. Hahn sam pa se je moral zagovarjati pred sodiščem na več obravnavah. S tem je bilo seveda tudi konec Hahnovih sušilnic v Savinjski dolini.

Lorber pa je vztrajal. Po lastni zamisli je izboljšal konstrukcijo Hahnove sušilnice, tako da je leta 1905, dobil naročilo za 38 sušilnic, vseh skupaj 228. Dasiravno so bili hmeljarji s temi izboljšanimi sušilnicami zadovoljni, Lorberju ni ugajala konstrukcija peči in kurišča po Linhartu in Hahn. Po svoji zamisli je povečal sevalno površino na ta način, da je namestil za plamenskimi mostom kurišča 3 lito-železne, polkrožne rebraste segmente, ki imajo na zoženem podaljšku priključeno cev za odvajanje dimnih plinov, ob kateri zunanji strani se ogreva zrak za sušenje v celici. Te rebraste cevi so se v praksi tako dobro obnesle, da so si mnogi hmeljarji preuredili Linhartove peči na Lorberjev sistem. Lorber je nameraval svojo zamisel z rebrastimi litoželeznimi segmenti uradno zaščititi, vendar mu to ni bilo mogoče, ker je Linhart s svojimi zvezami to preprečil. Nadalje preučevanje Linhartovega patenta je pokazalo, da je bila zaščita minimalna. Lorber je rekonstruiral in izboljšal Linhartovo sušilnico ter popolnoma obšel Linhartov patent, pri čemer je uvedel že prej omenjene rebraste segmente pri izboljšani konstrukciji peči in kurišča.

V letu 1906 je bilo naročenih in postavljenih 9 izboljšanih Linhartovih sušilcev v skupni sušilni površini 74 m². Ker so se Lorberjeve sušilnice v praksi odlično obnesle, je bilo naslednje leto 1907 izdelanih 26 sušilnic v skupni izmeri 230 m². Naslednje leto je bilo postavljenih samo 10 sušilnic, ker je bila izredno slaba letina in si zaradi tega v letu 1909 ni nihče nabavil nove sušilnice. Medtem pa je firma Linhart tožila podjetje Lorber zaradi patenta. Zanimivo je, da do obravnave sploh ni prišlo. Ker je Linhart umaknil tožbo in plačal vse stroške v znesku 6 000 kron.

Lorberjeve sušilnice so se zaradi dobre funkcionalnosti in zaradi boljše kvalitete na njih posušenega hmelja vedno bolj razširile po Savinjski dolini. Ko je hmeljski trgovec Rudolf Taussing leta 1908 zgradil v Bačkem Petrovcu veliko skladišče za hmelj s preparacijo, prešanjem in pakiranjem, je bilo zanimanje za Lorberjeve sušilnice tudi v Bački zelo veliko. Tako je bilo n. p. r. v letu 1910 naročenih za Bačko 10 sušilnic s skupno površino 120 m². Ker se je ta sistem sušilnic dobro obnesel, je bilo povpraševanje po njih vedno večje. Iz zapiskov lahko ugotovimo velik porast števila hmeljskih sušilnic od leta 1910, pa do prve svetovne vojne leta 1914.

V letu 1910	32 sušilnic v skupni izmeri	214,7 m ²
" 1911	76 " " "	561,7 m ²
" 1912	70 " " "	623,9 m ²
" 1913	150 " " "	1319,3 m ²
" 1914	268 " " "	2584,5 m ²
Skupaj do 596	" " "	5304,1 m ²
leta 1914		

V petih letih, je bilo torej postavljenih skupno 596 sušilnic s skupno sušilo površino 5304 m², kar nedvomno dokazuje, da je bil oto za tiste čase velik uspeh.

Zal, da vsi važnejši napredki iz tistih časov tonejo v pozabljane. Moramo priznati, da je bil Lorber pionir na polju tehnologije sušenja hmelja. Oral je ledino. Doslej ni bilo ime tega zaslužnega moža nikjer omenjeno v hmeljarški literaturi, dasiravno vsi starejši hmeljarji še dobro poznajo naziv »Lorberjeva« sušilnica, ki vse do današnjega dne ni popolnoma izgubila svoj pomen.

Navedena dejstva bodo verjetno zanimala posebno hmeljarje mlajše generacije. Morda res premalo skrbimo za to, da iztrgamo pozabljeno zgodovino, ki so bili osnova za današnje hmeljarjenje. Žal se je večina dokumentacije izgubila zlasti v drugi svetovni vojni. Ko bomo imeli zbrane vse podatke, bomo objavili zavajilne zapise o sušilnicah med prvo in drugo svetovno vojno ter po osvoboditvi.

Neracionalen prevoz torej povečuje stroške obiranja za 0,42 din. Mimo tega je v tem primeru potrebno več traktorjev za prevoz.

Zato je bil razvit nov postopek, pri katerem traktor vleče po 2 prikolici po 100 rastlin, torej skupaj 200 rastlin naenkrat. Pri nakladanju delavci rastline trgajo, zato ni potreben stolp in odpade tudi preključevanje v hmeljišču. Vse to vpliva na zmanjšanje stroškov. Poglejmo kako!

$$\text{Str. (din/kg)} = \frac{\frac{73547}{24 \cdot 14} + 8,15 + 52 + 136,8}{125} + 1,44 = 4,76 \text{ din/kg}$$

V primeru s starim postopkom nakladanja in prevoza se stroški obiranja zmanjšajo za celih 0,84 din na kg. Iz tega vidimo, kaj pomeni izboljševanje delovnih postopkov za znižanje proizvodnih stroškov.

5. primer: V tem primeru si pogledimo, kako vpliva storilnost kot najvažnejši dejavnik na stroške obiranja. V naših dosedanjih primerih smo vzeli storilnost 125 kg na uro, to je približno 220 košev na izmeno (12 ur). Zdaj pa pogledimo, kako se spremenijo stroški, če ne dosegamo takšne storilnosti, ampak le 85 kg na uro ali približno 150 košev v izmeni, medtem ko so ostali pogoji enaki kot v 1. primeru.

$$\text{Str. (din/kg)} = \frac{\frac{73547}{24 \cdot 14} + 8,15 + 104 + 136,8}{85} + 1,44 = 6,94 \text{ din/kg}$$

ali za 1,76 din več kot pri storilnosti 125 kg na uro. Pri maksimalni storilnosti stroja 140 kg na uro, ki jo s skrbnim delom lahko dosežemo v praksi se stroški močno znižajo:

$$\text{Str. (din/kg)} = \frac{\frac{73547}{24 \cdot 14} + 8,15 + 104 + 136,8}{140} + 1,44 = 4,78 \text{ din/kg}$$

tj. 0,40 din manj kot pri storilnosti 125 kg/uro, ali za 2,16 din na kg manj kot pri storilnosti 85 kg/uro. Iz tega vidimo, kako velik vpliv ima storilnost obiralnega stroja na stroške. Zato moramo storilnosti posvečati vso pozornost. Vlaganje hmeljnih rastlin moramo prilagoditi pridelku. Če je pridelek po rastlini manjši, je treba vlagati večje število rastlin. Na storilnost vpliva nadalje dobra organizacija dela. Med delom mora biti čim manj zastojev.

6. primer: Zdaj, ko smo videli, kako vplivajo posamezne napake na stroške obiranja, pogledimo kako se povečajo stroški obiranja, če se pojavi več napak istočasno. Vzemimo primer, da stroj dela le 12 ur na dan (t = 12) in 10 dni v sezoni (d = 10), postopek nakladanja in prevoza je neracionalno organiziran (T = 154 din/na uro) in nizko storilnost stroja (k = 85 kg/uro). Stroški obiranja so v tem primeru:

$$\text{Str. (din/kg)} = \frac{\frac{73547}{12 \cdot 10} + 8,15 + 156 + 136,8}{85} + 1,44 = 12,18 \text{ din/kg}$$

To je v primerjavi s prvim primerom za 7,00 din/kg več, ali za 6,52 din na kilogram več, kot so stroški ročnega obiranja in vendar se taki ekstremi v praksi tudi dogajajo.

7. primer: Na koncu pogledimo še, kako lahko znižamo stroške obiranja, če upoštevamo vse izboljšave, o katerih smo govorili. Obiralni stroj je maksimalno izkoriščen: v sezoni dela 23 dni (to je možno le z uvedbo še ene kasnejše sorte hmelja) po 24 ur na dan, za nakladanje in dovažanje rastlin je uveden nov postopek, storilnost stroja pa je maksimalna; torej

$$\begin{aligned} d &= 23 \text{ dni/sezoni} & T &= 52 \text{ din/uro} \\ t &= 24 \text{ ur/dan} & k &= 140 \text{ kg/uro} \end{aligned}$$

$$\text{Str. (din/kg)} = \frac{\frac{73547}{24 \cdot 23} + 8,15 + 52,00 + 136,8}{140} + 1,44 = 3,79 \text{ din/kg}$$

V tem primeru se stroški obiranja zmanjšajo od prvega primera za 1,39 din, od najbolj neracionalnega primera 6 za celih 8,39 dinarjev, od ročnega obiranja pa 1,87 din/kg.

Z navedenimi primeri sem želel pokazati, kako močno vplivajo posamezni dejavniki: izkoriščenost obiralnega stroja, postopek nakladanja in prevoza hmeljnih rastlin k stroju in storilnost stroja na stroške obiranja.

Stroške obiranja sem izračunal s pomočjo horizontalnih kalkulacij. Največji vpliv ima storilnost stroja, potem število ur obiranja na dan, število dni obiranja v sezoni ter delovni postopek nakladanja in prevoza rastlin k stroju.

Iz navedenega vidimo, koliko lahko organizator obiranja z zavestno racionalizacijo zmanjša stroške obiranja. Zato poudarjam pomen zavestne in smotne organizacije dela. Tehnolog mora pri svojih odločitvah dobro poznati tiste dejavnike, z racionalizacijo katerih lahko najbolj zniža stroške obiranja. Njim se mora temeljito posvetiti.

Primerjava med stroški ročnega in strojnega obiranja kaže, kako hitro je lahko strojno obiranje dražje od ročnega. Pri ročnem obiranju se stroški ne spreminjajo toliko kot pri strojnem, ker je pri stroških strojnega obiranja delež stalnih stroškov zelo visok.

Taka razmišljanja so zelo važna v vsakodnevni praksi. Služijo nam za orientacijo pri odločitvah. Za ta namen pa ni potrebna pretirana natančnost, a vendar — poslužujmo se svinčnika pri organiziranju delovnih procesov.

VPLIV SADILNEGA MATERIALA NA PRIDELEK HMELJA V PRVEM LETU SAJENJA

Hmelj razmnožujemo vegetativno. Standardni sadilni material so narezane in obrezane sadike. Zadnja leta se vse bolj uveljavljajo ukoreninjenci, to so poprej ukoreninjene sadike, ki dajo bolj izenačen nasad in večji pridelek že v prvem letu.

Da bi dobili odgovor na vprašanje, koliko vpliva genetsko enak, oblikovno pa različen sadilni material z različno potencialno energijo rasti, na pridelek v določenih vremenskih razmerah, smo v letu 1968 postavili poskus s sajenjem različnega sadilnega materiala. Izveden je bil na dveh poskusnih mestih: v Šentjurju pri Celju in Slovenskih Konjicah. Vanj smo vključili poleg standarda še pet različnih oblik sadilnega materiala savinjskega goldinga. Tako so sestavljali poskus naslednji postopki:

— obrezane sadike, kakršne običajno sadimo pri nas (0)

— obrezani ukoreninjenci, ki so se uveljavili kot sadilni material v zadnjih letih (1)

— sadike neobrezane, zgoraj z 2 vencema očes, ki so redke v rabi (4)

— neobrezani ukoreninjenci, kakršne sadijo v nekaterih evropskih državah (5)

— dolge sadike z več venci očes, ki jih posamezni hmeljarji uporabljajo za dosajanje hmelja ob rezi (6)

— slabi ukoreninjenci, ki so posledica slabih sadik ali pa preostre rezi pri oblikovanju ukoreninjenca (7)

Postopke smo 5-krat ponavljali (po 8 rastlin). Sajenje smo opravili na običajen način v jamice izkopane z lopato in brez dodajanja komposta. Za dolge sadike smo kopali 1/2 m globoke jamice, sadike pa polagali malo poševno. V Šentjurju smo posadili 2. aprila v suho zemljo, saj je v mesecu marcu padlo komaj 5,1 mm padavin. Zemlja je težja, v spodnji plasti je bila še vlažna. V Slovenskih Konjicah smo sadili 4. aprila v vlažno zemljo, ker je dan prej padlo 20 mm padavin. Zemlja je lažja in propustnejša v zgornjem sloju.

V vegetaciji smo poleg opazovanj opravihi še 4 meritve in sicer: v Šentjurju 24. 5., 23. 6., 9. 8. in 31. 8. ob obiranju; in v Slo-

venjskih Konjicah 16. 5., 7. 6., 13. 8. in 23. 8. ob obiranju. V prvi in drugi meritvi smo ugotavljali število in dolžino poganjkov, ter odstotek praznih mest, v tretji pa smo na-

— riali. To je tudi razvidno iz prikaza povprečij tretje in četrte meritve obeh poskusov. Obračunani rezultati so pokazali, da so se iz posameznih oblik sadilnega materiala razvile po številu in premeru trt različno močne rastline, ki so dale bistveno različne prideleke, s svojo vitalnostjo pa neposredno vplivale na nižji odstotek praznih mest in večjo izenačenost nasada.

Če razvrstimo sadilni material po padajočih vrednostih z ozirom na pridelek, je vrstni red naslednji: najmočnejše rastline po številu in premeru trt so se razvile iz neobrezanih ukoreninjenecv in dale tudi največji pridelek. Nato sledijo obrezani ukoreninjenci, dolge sadike, slabi ali ostro obrezani ukoreninjenci, zgoraj neobrezane sadike in obrezane sadike.

Pomembno boljše rezultate v primerjavi s standardnimi sadikami so dale vse oblike ukoreninjenecv (1, 5, 7,) in dolge sadike (6).

Pomembno večji pridelek od dolgih sadik (6) in slabih ukoreninjenecv so dali neobrezani ukoreninjenci (5) in obrezani ukoreninjenci (1). Neobrezani ukoreninjenci (5) pa so dali tudi pomembno večji pridelek od obrezanih (1), kakršne pri nas sadimo v nove nasade.

Odstotek praznih mest je največji pri neobrezanih sadikah, pri neobrezanih ukoreninjenecv pa praznih mest ni bilo.

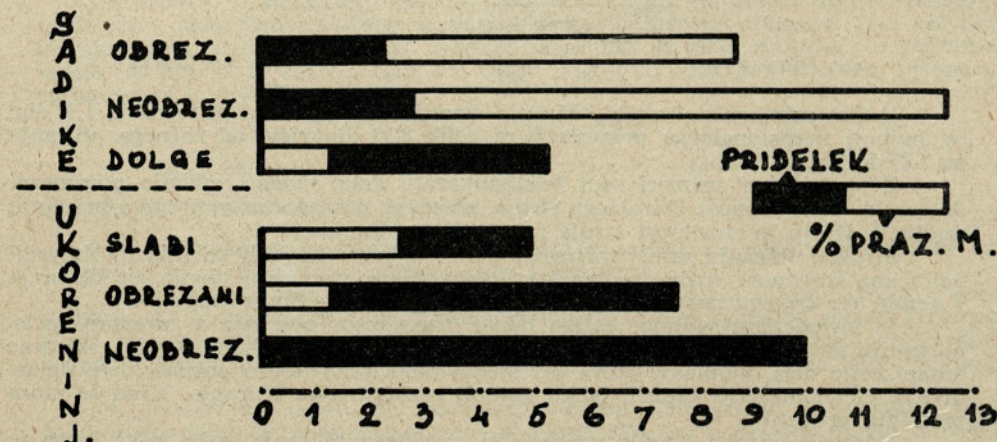
Iz poskusa lahko zaključimo, da z genetsko enakim, a oblikovno različnim sadilnim materialom lahko pomembno vplivamo na količino in kakovost pridelka. Z boljšim sadilnim materialom pa dosežemo tudi večjo izenačenost nasada in manjši odstotek praznih mest, kar omogoča boljše izkoriščanje mehanizacije in herbicidov in večje pridelke v naslednjih letih.

IZRAČUNANA POVPREČJA REZULTATOV IN POSKUSOV III. in IV. MERITVE

A. Šentjur pri Celju
B. Slovenske Konjice

Postopek	0 obrezane sadike	1 obrezani ukoreninjenci	4 neobrezane sadike	5 neobrezani ukoreninjenci	6 dolge sadike	7 slabi ukoreninjenci
Število trt repeticiij	55,5	118,5	57,0	134,5	98,5	95,0
Vsota premerov trt	277,6	656,6	292,4	767,7	518,7	491,3
Število trt na rastlino	1,52	2,99	1,62	3,36	2,48	2,43
Premjer trt ene rastline	7,60	16,61	8,34	19,19	13,10	12,59
% praznih mest	8,75	1,25	12,50	—	1,25	2,50
Pridelek v kg/ha	231	757	278	990	552	491
Signifikantno od	—	0, 4, 7, 6	—	0, 4, 7, 6, 1	0, 4	0, 4

PRIDELEK HMELJA V 2 NA HEKTAR IN % PRAZNIH MEST PRI RAZL. SAD. M.

venskih Konjicah 16. 5., 7. 6., 13. 8. in 23. 8. ob obiranju. V prvi in drugi meritvi smo ugotavljali število in dolžino poganjkov, ter odstotek praznih mest, v tretji pa smo na-

mesto dolžine izmerili premer trt. Ob obiranju smo tehtali pridelek rastlin vsake repeticije.

Vse meritve kažejo, da je število in skupna dolžina poganjkov na rastlino, kakor tudi vsota premerov trt posamezne rastline, odraz potencialne energije sadilnega mate-

Popravek v članku: Na trgu je dovolj velika izbira (umetnih) mineralnih gnojil. Pugelj Blažena, Hmeljar št. 5, strokovna priloga.

Tabela 1:

Pelofos 28—30 % P_2O_5 namesto Pelofos 17—18 % P_2O_5

Hiperfosfat 17—18 % P_2O_5 namesto Hiperfosfat 28—30 % P_2O_5

Ad. 2 — vrstica 35

pri enostavnem gnojenju — namesto pri enostranskem gnojenju

vrstice 51

v 10 kg amonsulfata — namesto v 100 kg amonsulfata

Tabela 2

za nestelna — namesto spomladi in v jeseni

6 : 10 : 18 : 1 : 1 — amonsulfat

6 : 10 : 18 : 1 : 1 — amonsulfat

kalijev sulfat — namesto amonsulfat, tripleks kalijev sulfat

Tabela 2a

Opomba: Vsi notrofoskali — vsi nitrofoskali

Tabela 3: vrstica 2

gnojilo priporoča kultura za katero se namesto: kultura za katero se gnojilo priporoča

10 : 20 : 10 — za vse kulture za vsa tla predvsem za tla revna na fosforu — namesto 10 : 20 : 10 za vse kulture, za vsa tla, predvsem za tla revna na fosforu, na brazdo.